

PEADIREKTOR

OTSUS

07.08.2003 nr 26-KO

Koondumisele nr 20-ko/2003 HeidelbergCement Northern Europe AB/NCC Roads Holding AB osa loa andmine

Koondumine

10.07.2003.a esitas HeidelbergCement Northern Europe AB esindaja Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt HeidelbergCement Northern Europe AB (edaspidi Heidelberg) omandab NCC Roads Holding AB-lt (edaspidi NCC) viimase valmisbetoonsegu tootmisega tegelevad äriühingud ja ettevõtted Eestis, Lätis, Venemaal ja Poolas. Seejuures Eestis omandab Heidelbergi tütarettevõtja HC Betoon AS NCC tütarettevõtja NCC Industri Eesti AS-i betoonitootmisettevõtte.

Heidelberg omandab valitseva mõju NCC osa üle, milleks on valmisbetoonsegu tootmise äritegevus neljas riigis, sealhulgas Eestis. NCC valmisbetoonsegu tootmisel on tegemist ettevõtja organisatsiooniliselt iseseisva osaga, mis on äritegevuse aluseks ja millele on selgelt omistatav turukäive. Nimetatud tehingu tulemusel omandab Heidelberg valitseva mõju NCC osa üle (millel on äritegevus muuhulgas ka Eestis) konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses. Seega on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Konkurentsiamet avaldas 15.07.2003.a ülalnimetatud koondumise teate saamise kohta teate väljaandes "Ametlikud Teadaanded". Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

Koondumise osalised

KonkS § 20 punktide 2 ja 4 järgi on koondumise osaline ettevõtja, kes omandab valitseva mõju teise ettevõtja või tema osa üle, ning ettevõtja või tema osa, kelle üle omandatakse valitsev mõju. Antud koondumise puhul on koondumise osalisteks Heidelberg ja NCC osa, kuhu muuhulgas kuuluvad ka NCC Industri Eesti AS betoonitehased.

Heidelberg on Rootsi äriühing, mille tegevusalad on valmisbetoonsegu, tsemendi ja selle tootmiseks vajalike koostisainete, samuti klinkri tootmine ning betoontoodete valmistamine. Antud tehingu läbiviimiseks on Heidelberg asutanud Eestis äriühingu HC Betoon AS.

Heidelberg kuulub HeidelbergCement AG kontserni, mis on üks maailma juhtivamaid tsemendi, betooni ja ehitusmaterjalide tootjaid. Kontsern tegutseb ligikaudu 50 riigis peakorteriga Saksamaal. Eestis on kontsernil Soome Atlas-Nordic Cement Oy kaudu

tütarettevõtja AS Kunda Nordic Tsement, mis on Eesti ainus tsemenditootja ning omab valitsevat mõju AS Port Kunda üle.

Heidelberg omandas Soome Atlas-Nordic Cement OY-lt 2003.a valitseva mõju valmisbetoonsegu tootjate AS Tarim ja AS Järva Tarim üle.

Heidelberg kontserni kuulub Soome Optiroc Oy AB kaudu ka AS Optiroc, kelle tegevusalad on tsemendist, betoonist või tehiskivist ehitustoodete valmistamine.

Rootsis registreeritud äriühingu NCC osa koosneb valmisbetoonsegu tootmise äritegevusest Eestis, Lätis, Poolas ja Venemaal, mida teostatakse betoonitehaste kaudu Eestis ja Poolas ning äriühingute kaudu Venemaal ja Lätis. NCC Industri Eesti AS betoonitehas asub Tallinnas.

Õiguslik hinnang

Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta ülemaailmsed käibed kokku ületavad 500 miljonit krooni ja vähemalt kahe koondumise osalise ülemaailmne käive ületab kummalgi 100 miljonit krooni ning ettevõtja või tema osa, kelle üle omandatakse valitsev mõju, äritegevus toimub Eestis.

Heidelbergi kontserni 2002.a majandusaasta ülemaailmne käive oli 102 miljardit krooni. NCC valmisbetoonsegu tootmise käive Eestis, Lätis, Poolas ja Venemaal oli [...] krooni. Seega kuulub HeidelbergCement Northern Europe AB ja NCC Roads Holding AB osa koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ning kasutustingimuste, tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala kogu Eesti territooriumil või selle osal.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 06.11.2002.a määruse nr 3 "Koondumise teate esitamise juhend" (edaspidi Juhend) § 7 lg 3 p 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ning koondumine viib vähemalt 15 protsendilise turuosani.

Juhendi § 7 lg 3 p 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb üks koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja, mis on tootmise või kauba turustamise eelneval või järgneval tasandil seotud kaubaturuga, kus tegutseb koondumise teine osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja ning koondumise osaliste või nendega samasse kontserni kuuluvate ettevõtjate turuosad on eelneval või järgneval kaubaturul kokku vähemalt 25 protsenti.

Heidelbergi tütarettevõtjad AS Tarim ja AS Järva Tarim ning NCC Eestis asuv betoonitehas tegelevad kõik valmisbetoonsegu tootmise ja müügiga. Seega koondumise osaliste majandustegevus kattub valmisbetoonsegu tootmise ja müügi kaubaturul.

Valmisbetoonsegu valmistatakse tsemendi, ühendusainete, lisandite ja vee kokkusegamisel vastavalt konkreetsetele proportsioonidele. Valmisbetoonsegu kasutatakse ehituses erinevate ehitusmaterjalide (plokid, paneelid jms) kinnitusainena ning pindade täitena (valatud vundamendid, põrandad jms). Kasutades erinevaid koostisainete vahekordi saadakse erineva kvaliteedi ja otstarbega segu.

Valmisbetoonsegu müügi geograafiline kaubaturg on lokaalse iseloomuga. Koondumise teate esitaja hinnangul on betoonitehase müügiala reeglina piiratud 50– 75 kilomeetrilise raadiusega. Valmisbetoonsegu toimetatakse kliendini vedelal kujul üldjuhul spetsiaalsete seguautodega. Arvestades segus toimuvaid muutusi on segu valmiskujul võimalik sihtkohani transportida ühe tunni jooksul, ilma et kvaliteet oluliselt halveneks. Mõningatel hinnangutel (AS Tarim) on kivinemise aeglustajaid kasutamata võimalik valmisbetoonsegu transportida kuni 100 km kauguseni. Konkurentsiameti poolt läbi viidud kaubaturu uuring näitas, et kivinemise aeglustajate (kemikaalide) lisamine valmisbetoonsegule teeb toote kallimaks ligikaudu 10% ning võimaldab seda tarnida kogu riigi ulatuses (lisanduvad transpordikulud).

Koondumise osalistega konkureerivad valmisbetoonsegu tootjad on seisukohal, et kaubaturg on lokaalne, kui betooni transportimisel ostjani ei kasutata kivinemist aeglustavaid lisandeid. Teatud keemiliste lisandite kasutamisel on betooni võimalik transportida kõikjale Eestis ning sel juhul võib geograafiliseks turuks lugeda kogu Eesti territooriumi. Kuna käesolev koondumine ei kahjusta oluliselt konkurentsi, jätab Konkurentsiamet geograafilise turu täpsemalt määratlemata. Hinnangu andmisel on võetud aluseks nii Tallinn ja selle lähiümbrus kui ka kogu Eesti territoorium.

Konkurentsiameti poolt läbi viidud kaubaturu uuringu kohaselt oli Tallinna ja selle lähiümbruse betoonitehaste valmisbetoonsegu tootmis- ja müügi maht 2002.a. 237 miljonit krooni. Valmisbetoonsegu puhul puudub Eestis nii eksport kui ka import. Valmisbetoonsegu tootmise ja müügi kaubaturg on mõjutatud, kuivõrd koondumine viib vähemalt 15% turuosa tekkeni nimetatud kaubaturul.

Vertikaalselt on valmisbetoonsegu tootmise ja müügi kaubaturg seotud tsemendi müügi kaubaturuga. Tsemendi toodab Heidelbergi kontserni kuuluv AS Kunda Nordic Tsement.

Tsement on põhiline tooraine, mida kasutatakse valmisbetoonsegu, samuti teiste betoon- ja ehitusmaterjalide tootmiseks. Tsemendi tooraineks on klinker, mida Eestis valmistatakse põhiliselt lubjakivist. Tsemendi jagatakse erinevatesse kvaliteediklassidesse sõltuvalt klinkrisisaldusest või surve- ja paindetugevuse järgi. Tsemendi füüsilised, keemilised ja mehhaanilised omadused peavad vastama standardiseeritud klassile.

Tsemendi tootmise ja müügi turg sõltub otseselt üldisest ehituse tasemest. Seoses Eestis kiirelt areneva ehitusturuga on vastavalt arenenud ka tsemendi turg. AS Kunda Nordic Tsement hinnangul kasvab tsemendi turg järgneval kolmel aastal 5% aastas. Tsemendi tootmise ja müügi kaubaturu kliendid võib jagada järgmistesse rühmadesse: valmisbetooni valmistavad tehased, betoonelementitehased, ehitusettevõtjad, kes valmistavad betooni otse ehitusplatsil, teehitajad ning pakitud tsemendi ostvad ehitustarvete müüjad, kes müüvad tsemendi väiketarbijatele ja väiksematele ehitusettevõtjatele. Olulisi erinevusi tsemendi tarnimisel erinevatele rühmadele ei ole.

Kuna tsemendi tootmise tegevusala paikneb valmisbetoonsegu tootmisele eelneval tasandil ning valitseva mõju omandajaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja on tsemendi müügi

kaubaturul tegev, on tsemendi müügi kaubaturu puhul tegemist vertikaalselt mõjutatud kaubaturuga.

Geograafiliselt on tsemendi müügi kaubaturg kogu Eesti territoorium, kuna konkurentsitingimused tsemendi müügil on Eesti erinevates piirkondades sarnased.

Koondumise teate esitaja hinnangul oli Eesti tsemendi müügi kaubaturu maht 2002.a. 325 tuh.tn, millest AS Kunda Nordic Tsement turuosa oli [...] %. Tsementi imporditakse Eestisse põhiliselt Venemaalt [...] % ja Lätist [...] %. 2001.a. eksportis AS Kunda Nordic Tsement üle poole oma tsemendi toodangust.

Seega antud koondumise puhul on majandus- ja kommunikatsiooniministri 06.11.2002.a määruse nr 3 tähenduses tegemist valmisbetoonsegu tootmise ja müügi horisontaalselt ning tsemendi müügi vertikaalselt mõjutatud kaubaturgudega.

Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 2 kohaselt keelab Konkurentsiameti peadirektor või tema asetäitja koondumise, kui see võib tekitada või tugevdada turguvalitsevat seisundit, mis oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul.

KonkS § 13 lg 1 järgi on turguvalitsev ettevõtja, kellele kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest või kelle positsioon võimaldab tal sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest.

Tallinnas ja tema lähiümbruses paikneb ligikaudu 10 erinevatele ettevõtjatele kuuluvat betoonitehast, mis varustavad valmisbetoonseguga põhiliselt Tallinna ja sellest umbes 100 km raadiuses olevat müügiala.

Konkurentsiameti kaubaturu uuringu kohaselt oli valmisbetoonsegu tootmise kaubaturul Tallinnas ja selle lähiümbruses NCC Industri Eesti AS turuosa 2002.a. ligikaudu [...]%. AS-i Tarim turuosa oli ligikaudu [...] %. Seega on koondumise järgselt koondumise osaliste ühiseks turuosaks valmisbetoonsegu tootmise kaubaturul Tallinnas ja selle lähiümbruses ligikaudu [...] %. Koondumise osaliste lähimateks konkurentideks valmisbetoonsegu tootmise ja müügi kaubaturul Tallinnas ja selle lähiümbruses on Rudus Eesti AS, kelle turuosa on ligikaudu [...] % ja AS Talot, kelle turuosa on ligikaudu [...] %.

Koondumise teate esitaja hinnangul oli Eesti valmisbetoonsegu kaubaturu müügimaht 2002.a. 341,4 miljonit krooni. Koondumise osaliste Eestis asuvate betoonitehaste ühine turuosa on ligikaudu [...] %. Rudus Eesti AS-i turuosa valmisbetoonsegu tootmise ja müügi kaubaturul Eestis on ligikaudu [...] % ja AS-i Talot turuosa ligikaudu [...] %. Seega tegutseb kaubaturul veel arvestatava turujõuga konkurente.

Eelnevast tulenevalt ei kahjusta koondumine oluliselt konkurentsi Eesti valmisbetoonsegu tootmise ja müügi kaubaturul ning KonkS § 22 lõikes 2 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise, ei esine.

AS Kunda Nordic Tsement on Eestis nii tsemendi tootmise kui müügi kaubaturgudel turguvalitsevas seisundis. Antud koondumise tulemusena selle kaubaturu struktuur ja konkurentsiolukord kaubaturul ei muutu.

Tsemendi tootmise kaubaturule sisenemiseks puuduvad piirangud, samas on tsemendi tootmise kaubaturule sisenemine raskendatud seoses tootmise alustamiseks vajalike suhteliselt suurte investeringutega ning tsemendi tootmise ülevõimsusega regioonis. Samas on turule lihtsam siseneda odavam tsemendiga. Venemaalt või Lätist imporditud tsemendi hind on koondumise teate esitaja hinnangul [...] % odavam Eestis toodetust. AS Kunda Nordic Tsement ei ole sõlminud ainuõiguslikke turustuslepinguid, tavaliselt sõlmitakse tarnelepingud klientidega üheks aastaks.

Seoses sellega, et Heidelbergi kontserni kuuluv AS Kunda Nordic Tsement on Eestis nii tsemendi tootmise kui müügi kaubaturgudel turguvalitsevas seisundis, võttis AS Kunda Nordic Tsement endale Konkurentsiameti ettepanekul teatud kohustuse, vältimaks turguvalitseva seisundi tugevnemisega seotud konkurentsi kahjustamist.

Koondumise osaliste kohustus

Koondumise osalised mõistavad, et valmisbetoonsegu tootjate koondumine Eestis turguvalitsevas seisundis oleva tsemendi tootmise ja müügiga tegeleva ettevõtjaga võib mõjutada Eesti valmisbetoonsegu tootmise ja müügi kaubaturgu. Seoses sellega kohustub AS Kunda Nordic Tsement täitma Konkurentsiseadusest tulenevaid piiranguid ja kohtlema nii kontserni kuuluvaid kui ka mittekuuluvaid tsemendiosutajaid võrdsetel asjaoludel võrdselt.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1

Otsustan:

Anda luba HeidelbergCement Northern Europe AB ja NCC Roads Holding AB osa koondumisele.

Käesoleva otsuse peale võib esitada kaebuse Tallinna Halduskohtusse 30 päeva jooksul arvates päevast, mil isik otsusest teada sai või pidi teada saama (Halduskohtumenetluse seadustik § 9).

Peeter Tammistu